

Høgni Djurhuus
fekk Móðurmáls-
viðurslønina
2012

UMAFTUR AFTURUM

Fólkarættindi light

Tað er ein revsiverd brotsgerð at nokta fólki vatn at drekka – tað er fyri einki.

Tað er gamalt og óskrivað lóg ella kunngerð ella rundskriv, hóast tað ikki stendur í nøkrum samgonguskjali.

Kortini eru matstovur, sum krevja pengar fyri kranavatn. Ella rætt og slætt ikki vilja skeinkja kranavatn, men bara fløskuvatn, sum kostar tað sama sum øl, tí okkurt fint orð og nógv tøl standa á lepanum á fløskuni.

Í Danmark, har sum alt er bíligari enn í Føroyum, tað er almenn vitan í Føroyum, kostar kalt kranavatn.

Húsarhaldini og virkini fáa rokning frá kommununi ella vatnverkinum fyri kalda vatnið.

Og tí krevja nakrar matstovur pengar fyri kranavatn aftur við matinum. Ófantaligur ósiður.

Men eitt er, at vatnið fer niður. Eina ferð skal tað útaftur.

Og tað er ein annar forbannaður ósiður í nógvum londum, sum annars kalla seg framkomin, at tú sleppur ikki at pissa uttan at gjalda fyri tað.

Hevur tú ikki júst tann myntin, sum skal í stálportrið í pisshúsinum, noyðist tú bara at halda tær, tí ongantíð er stað í nánd,

har sum til ber at veksla pengar ella sleppa av við landið.

Oftast eru tí einastu ráðini at fara á eina matstovu og keypa okkurt har fyri at kunna brúka hennara náttthús ókeypis. Alt kostar.

Slík mannarættindi, orsaka fólkarættindi, sum at kunna sleppa sær av við vatnið ókeypis, tá á stendur, vera ikki vird í londum, har fólk annars javnan skræða seg um øll onnur fólkarættindi, sum onnur ikki virða. Øðin um fólkarættindi, sum skitið verður á, er so stór, at fólk míga bæði í buksurnar og undir seg.

Fólkarættindi (javnrættindi eru bara fyri kvinnur, mannarættindi eru fyri øll) eru so nógv annað enn rætturin at spilla onnur út. Tað er eisini rætturin at sleppa av við spillvatnið – ókeypis.

Nevndi eg øl? Minnr meg um besta ølstaðið í Keypmannahavn, Plan B, sum sjálvandi er afturlatið. Har fekst tú greið boð um ølið, tú ætlaði at keypa. Viðhvørt vísindaligar frágreiðingar, fjórðings phd-ritgerðir, um uppruna, innihald, smakk og eftirsmakk.

Eina ferð, eg ætlaði at keypa eina øl úr tí, sum eina ferð kallaðist DDR ella Eysturtýskland, fekk eg at vita, at hon smakkaði sum diesel, brent gummi og pseudocola, bæði meðan og aftaná. Og, ja, hon var øðrvísi, tann ølin.

Skrivaði herfyri um eina jólaguds-tænastu, eg upplivdi í Wien jólaaftan í fjør.

Upplivdi, sigi eg, tí slíkar religiøsar seansur eru ein serstøk uppliving og ikki annað ella meira enn tað.

Eg fari ikki í kirkju jólaaftan fyri at finna ævigan frið ella endaleysa sælu og kroniska sálarbót.

Heldur ikki fyri at snara av breiða asfalteraða vegnum inn á smølu eyrgøtuna eftir fyrstu frákoyring, tí jaðarin har er grønari enn tann svartí oljasmurdi jaðarin.

Í mínum føri mentan, ikki religiön. Eg var tann einasti har í ukrainsku kirkjuni, sum ikki var í meinigheitini, sum ikki líkasum hoyrði til. Kortini kendi eg meg ikki óvælkomin, eingin hugdi ella hugsaði: hvat er hatta fyri ein lorta turistur? Hvat ger hann her?

Okkurt er helst um hatta við tolseminum, toleransuni, hjá kirkjum. Hon er har viðhvørt.

Ikki sum í vertshúsum í síðugøtunum, har bara tey, sum bógva í síðugøtuni, húsast. Har kennir tú teg ikki altíð júst vælkomin.

Tey hálsfevna teg ikki. Tey bjóða tær ikki eina øl og siga vælkomin í okkara oasu.

Men, ókei, tey tolerera teg. Bíligt øl og tilboðssnapsur gera fólk tolsom.

Í ukrainsku kirkjuni í Wien var einki vín at skola breyðið niður við í altargongdini. Men kortini tolsemi.

Og eitt afturat, har var ókeypis at-gongd.

10
skjótir

Kári Sólstein

Yrki: Programfólk í KvF, journalistur
Bústaður: Tórshavn

Hvat ætlaði tú at blíva, tá tú bleivst vaksin?

– Faktiskt geri eg tað, sum eg droymdi um. Men sjálvandi hevði eg eisini dreingjadreymin um at sleppa flúgva. Tað man vera fantastiskt.

Hvat burdi hitt kynið vitað um títt kyn?

– Anja og Kári trína inn í eina veitsluhøll. Anja sigur við Kára, uttan at flyta varrnar, hyggjandi beint fram, »Hygg, tey bæði við vindeygad«. Kári dreygar alt høvdið og starir yvir móti vindeyganum, og meðan hann ger hetta, fær hann ein alboga inn í síðuna og hon teskar hart »Ikki hyggja!!« Tað, sum kvinnur mugu skilja, er, at tað reint evolutionert er ein munur á eygunum á kvinnum og monnum. Menn síggja beint fram, hava tunnelssjón, meðan kvinnan sær víðvinklað, periferiskt. Tí kann kvinnan beinanvegin skanna alt veitsluhølið uttan at flyta høvdið, meðan maðurin má flyta høvdið til vinstu og høgru, fyri at skanna hølið. Hetta er tann einfalda fysiska grundin til, at menn oftani verða tiknir í at gløða eftir dámum. Men kanningar vísa, at kvinnur eru minst líka ringar, um ikki verri, at gløða eftir mannfolki. Tær hava bara ein fysiskan fyrimun við at krógva sína gløding. Hvat burdu børn vitað um tað at vera vaksin: At man ikki er ordliga vaksin, fyrr enn man byrjar at fáa gullfarvaða dupultdekkaran frá Anthon Berg í føðingardagsgávu.

Hvat var seinasti dreymurin, tú gjørdi til veruleika?

– Tá ið eg fór út í garaguna og gjørdi eina vøggju til sonin. Sjálvur haldi eg, at tað eydnaðist ordiliga væl. Og tað var við sorgblídni, tá ið ein mátti ásanna, at hann var vaksin úr henni og mátti fáa størri song.

Hvat er títt besta heimarád?

– Fyri at forða fyri, at tað ikki stóvar um alt húsið, tá ið borað verður í ein betong- ella gipsvegg: Sproyta barberskúm á staðið, tú skalt bora; og skúmið tekur støvið. Vaska av aftur við einum vátum lappa. Til ber eisini at klebra ein gulan Post-It lepa á vegginn, beint undir har tú skalt bora. Folda gula lepan til ein takrennu og støvið savnast har.

Hvat hevði gjørt heimin til eitt betri stað?

– Um fólk góvust við at brokka seg og grenja um ALT, uttan at seta seg inn í umstøðurnar ella evnið.

Nær vart tú seinast veruliga ovfarin?

– Nú hevur man verið við trolið á bankanum, góðar 70 fjórðingar úr Høvdanum, og roynt bæði inni á grynuni og úti á kántinum. Tað, sum gjørdi meg ovfarnan, var, at hesin so nógv umtalaði banki í veruleikanum er rættliga lítill – og ikki minst, at eg ikki fekk sjóverk.

Tað seinasta, tú hevur lært, er at: tá ið tú grillar røst riv?

– Fyll annan bakkan í grillini við koli. Hav øll spill víðopin, legg rivini í ein bakka og grilla so leingi við indirektaðum lágum hita. Tey verða alvorliga broyskin og vælsmakandi, skal eg heilsa og siga.

Tann støduga ringa samvitskan snýr seg um, at tú?

– Her kemur klassikarin, at ein etur ov nógv og rørir seg alt ov lítið. Men havi lisið onkustaðni, at tað nýggjasta er, at tað er sunnari at verða fat-and-fit, heldur enn slim-and-fit. Stik den. Enda setningin: Føroyingar áttu at verið betri við Kringvarpið. Tí líkamikið hvat tey siga, so hevði Føroyar verið eitt fátækari land uttan KVf. Eitt er víst: dagarnir hjá Facebook høvdi verið taldri, um onki Kringvarp var. Í veruleikanum er tað soleiðis, at innast inni elska øll KVf ...sjálv tey, sum elska at hata tað.

MYND: HEINESEN MYNDIR